26.208

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼՆԵՐԻ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

Երևան—1930

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0208015

Հրատ. № 1265

ՊԵՏՀՐԱՏԻ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

Գրառեպ. № 5030(բ) Տիրաժ 20,000 Պատվ. 351

05 JAN 2010
334.6:
Գ - 68
3603/

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՐՏԵԼՆԵՐԻ ՈՐԻՆԱԿԵԼԻ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կոլտնտկենտրոնի ընդունած, ՍՍՀՄ Հողժողկոմատից հավանություն ստացած և ՍՍՀՄ Ժողկոմխորհից ու Կենտգործկոմի նախագահության կողմից հաստատված վերջնական տեքստը։

I. ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՆ ՈՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

1. . . . . Հանրապետության . . . . . գավառի . . . . . գյուղի բատրակները, չքավորներն ու միջակները կամավոր կերպով կազմակերպվում են գյուղատնտեսական արտելի մեջ, վորպեսզի արտադրական ընդհանուր միջոցներով և ընդհանուր կազմակերպված աշխատանքով կառուցեն խոշոր կոլեկտիվ տնտեսություն և այդպիսով ապահովեն իսկական վերջնական հաղթանակը կուլակի, բոլոր շահագործողների և աշխատավորության թշնամիների հանդեպ, իսկական կատարյալ հաղթանակը կարիքի, մթության և անհատական տնտեսության հետամնացության դեմ և ստեղծեն աշխատանքի բարձր արտադրողականություն և կոլեկտիվ տնտեսության ապրանքայնություն։

2. ՀՈՂԻ ՄԱՍԻՆ

2. Արտելի անդամների հողամասերն իրարից անջատող բոլոր միջնակները վոչնչաց-

18.02.2014

26.208

վում և դաշտի բոլոր հողամասերը միացվում են մի ընդհանուր հողամասի մեջ, վորը գտնվում է արտելի կոլեկտիվ ոգտագործման տակ:

Բոլոր հողամասերն ամբողջովին համայնացնելիս, անհատական ոգտագործման համար թողնվում են տներին մոտ գտնվող հողամասերը (պարտեզները, այգիները և այլն): Այնտեղ, ուր անհրաժեշտ է, արտելի վարչության վորոշմամբ և ընդհանուր ժողովի հաստատմամբ փոփոխվում են տներին մոտ գտնվող հողամասերի չափերը:

3. Արտելի միասնական հողամասը վոչ մի դեպքում չի կարող փոքրացվել: Արտելից դուրս յեկած սնդամներին արտելի հողամասի հաշվին հող հատկացնելն արգելվում է: Արտելից դուրս յեկողները հող կարող են ստանալ միայն պետական ֆոնդի ազատ հողերից:

3. ԱՐՏԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

4. Համայնացվում են ամբողջ աշխատող անասունը, գյուղատնտեսական ինվենտարը, ամբողջ ապրանքային մթերատու անասունները, բոլոր սերմացվի պաշարներն ու կերի միջոցներն այն չափով, վոր անհրաժեշտ է համայնացված անասունները պահպանելու համար, տնտեսական շենքերը, վորոնք անհրաժեշտ են արտելային տնտեսություն վա-

րելու համար և վերամշակող բոլոր ձեռնարկությունները: Արտելի անդամների բնակելի շենքերը չեն համայնացվում:

Գյուղատնտեսական ինվենտարի համայնացման դեպքում արտելի անդամների անհատական ոգտագործման համար թողնվում են մանր գյուղատնտեսական ինվենտարը, վոր անհրաժեշտ է տներին մոտ գտնվող հողամասում աշխատելու համար:

Համայնացված աշխատող անասուններից արտելի վարչությունն անհրաժեշտության դեպքում առանձնացնում է նվազագույն չափով անհրաժեշտ ձիեր, արտելի անդամների անհատական կարիքները հոգալու համար:

Մեկական կով ունեցող տնտեսություններում կաթնատու անասունները չեն համայնացվում:

Մեկից ավելի կով ունեցող տնտեսություններում մի կովը թողնվում է անհատական ոգտագործման համար, իսկ մյուսները համայնացվում են: Արտադրող անասուններն անպայման համայնացվում են: Համայնացված մթերատու անասուններից կազմվում է ապրանքային-արտելային տնտեսություն:

Կատարվում է մանր անասունների, այսինքն խոզերի և վոչխարների համայնացումը զարգացած արդյունաբերական անասնապահության շրջաններում, արտելի անդամների մոտ թողնելով վորոշ քանակությամբ մանր անասուններ արտելի սահմանած չա-

վերով: Վոչ արդյունաբերական մանր անասնապահության շրջաններում խոզերն ու վոչխարները չեն համայնացվում: Ընտանի թռչունները չեն համայնացվում:

Անհատական տնտեսության թողնված մանր անասուններից և թռչուններից զատ, կոլտնտեսությունները կազմակերպում են համայնական արդյունաբերական մանր անասնապահություն և թռչնաբուծություն:

Անբերրիության դեպքում, վորպես ապահովագրություն, արտելին կից ստեղծվում են սերմացվի և կերի անձեռնմխելի ֆոնդեր:

4. ԱՐՏԵԼԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

Արտելի վարչությունը և բոլոր անդամները պարտավորվում են.

ա) Ընդարձակել ցանքերի տարածությունն, ոգտագործելով արտելի տրամադրության տակ գտնվող ամբողջ հողը, բարելավելով լքված հողերի մշակումը և կատարելով ներտնտեսական հողաշինարարություն,

բ) ամբողջովին ոգտագործել ամբողջ քաշող ուժը, ամբողջ ինվենտարը, բոլոր տրակտորները, բոլոր մեքենաները, սերմացուն և արտադրության մյուս միջոցները, իրենց և փոխառու միջոցներով գնել տրակտորներ և արտադրության այլ միջոցներ, նպատակ ունենալով աստիճանաբար անցնել մեքենայացված տնտեսության,

գ) կազմակերպել համայնացված կենդանի և մեռյալ ինվենտարի ճիշտ ոգտագործումը, այնպես, վոր կոլեկտիվ տնտեսության մեջ անասուններն ու ինվենտարը լինեն ավելի բարելավ վիճակում, քան անհատական տնտեսության մեջ,

դ) բարելավել վարելահողերն ու արոտները, ագրիկուլտուր ձեռնարկումներ կատարել, վորոնք անհրաժեշտ են բերքատվության բարձրացման համար,

ե) կատարել զոոտեխնիկական և անասնաբուժական ձեռնարկումներ, վորոնք անհրաժեշտ են ապրանքային անասնապահության և թռչնաբուծության արագ բարձրացման և բարելավման համար,

զ) զարգացնել գյուղատնտեսական արտադրության մյուս բոլոր ճյուղերը, վորոնք հնարավոր են տեղի բնական պայմաններում և տնայնագործական ճյուղերը շրջանի պայմանների համապատասխան,

է) կազմակերպել տնտեսական համայնական շենքերի և ոժանդակ հիմնարկների շինարարությունը համայնական սկզբունքներով,

ը) բարձրացնել արտելի անդամների կուլտուր-քաղաքական մակարդակը և

թ) բոլոր հնարավոր միջոցներով բարելավել արտելի անդամների, առանձնապես կանանց և յերեխաների կենցաղային պայմանները:

5. ԱՆԴԱՄՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

6. Արտելի անդամներին ընդունում է վարչությունը, որը նոր ընդունված անդամների ցուցակը ներկայացնում է մոտակա ընդհանուր ժողովի հաստատությանը: Արտելից դուրս մշտապես աշխատող բանվորների համար անձնապես ներկայանալը պարտադիր չէ:

7. Արտելի անդամներ կարող են դառնալ բոլոր այն քաղաքացիները, որոնք 16 տարեկան հասակ ունեն:

Արտելի մեջ չեն ընդունվում կուլակները և ընտրական իրավունքից զրկված բոլոր անձինք: Այս կետի փոփոխությունը թույլատրվում է այն ընտանիքների անդամների նկատմամբ, որոնց մեջ կան խորհրդային իշխանության գործին նվիրված կարմիր պարտիզաններ, կարմիր բանակայիններ և կարմիր նավաստիներ (շարքայինները և հրամանատարական կազմը), գյուղական ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ, եթե նրանք երաշխավորեն իրենց ընտանիքի անդամների համար:

Այն տնտեսությունները, որոնք կոլտնտեսություն մտնելուց առաջ մորթում կամ վաճառում են իրենց անասունը, վերջ են տալիս ինվենտարին և չարամտորեն ծախծխում են սերմացուն, արտելի մեջ չեն ընդունվում:

6. ԱՐՏԵԼԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

8. Արտել մտնողը պետք է մուծի մուտքի վճար տնտեսության մեջ իրեն բաժին

ընկնող թե հանրայնացված և թե չհանրայնացված ամբողջ գույքի արժեքի 2-ից մինչև 10 տոկոսի չափով, բացի տնային և անձնական իրերից:

Եթե արտել մտնողի եկամտի հիմնական աղբյուրն է աշխատավարձը (ագրոնոմներ, ուսուցիչներ, հողաշինարարներ, արտելի շրջանում գտնվող հիմնարկների և կազմակերպությունների ծառայողներ), մուծումների չափն ամեն անգամ սահմանում է վարչությունը, սակայն չի կարող գերազանցել տարեկան ռոճիկի 10 տոկոսը:

Բատրակների համար սահմանվում է 5 ռուբլուց ոչ ավելի մուտքի վճար:

Այն բանվորները, որոնք մշտապես ընդգրկված են կոլտնտեսությունից դուրս այլ աշխատանքով, բացի իրենց գույքի արժեքի 2–10 տոկոսը որպես մուտքի վճար մուծելուց, ինչպես նախատեսված է կանոնադրությամբ, միանվագ մուծում են նաև իրենց տարեկան աշխատավարձի 3 տոկոսը:

Ծանոթություն.—Բացի մուտքի վճարից, արտելն իր անդամ բանվորից չի պահանջում լրացուցիչ որևէ հատկացում աշխատավարձից:

Վարչությունը կարող է թույլատրել մուտքի վճարը մուծել մաս-մաս միմիայն այն կարգով և ժամկետներին, որոնք սահմանված են կոլտնտեսմիության կողմից:

9) Արտելի անդամների հանրայնացված գույքի (լծկան և մթերատու անասուն, ին-

վենտար, տնտեսական շենքեր և այլն) մի քառորդից մինչև կեսը հատկացվում է արտելի անբաժանելի ֆոնդին, ընդ որում անբաժանելի կապիտալին ավելի մեծ տոկոսներ են հատկացվում ավելի զորեղ տնտեսություններում: Գույքի մնացած մասը հաշվվում է վորպես արտելի անդամի փայավճար:

10) Արտելի կազմից դուրս յեկող անդամի հետ վարչությունը հաշիվ է տեսնում և վերադարձնում է նրա փայավճարը, ընդ վորում արտելից դուրս յեկողին կարող է հողամաս հատկացվել մեմիայն արտելի հողերի սահմաններից դուրս: Հաշվեհարդարը, վորպես կանոն, տեղի չի ունենում տնտեսական տարին վերջանալուց հետո:

11) Տնտեսական տարվա վերջին, արտելի ստացած յեկամուտներով ծածկվում են տնտեսության և նրա հետ կապված այլ ծախսերը, ինչպես նաև անաշխատունակների պահպանման ծախսերը, հատկացումներ են արվում անբաժանելի և հանրային ֆոնդերին (10-ից մինչև 30 տոկոս անբաժանելի ֆոնդին և 5-ից մինչև 15 տոկոս՝ հանրային այլ ֆոնդերին) և վճարվում է աշխատավարձը:

7. ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ԵՎ ՎԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

12) Արտելի տնտեսության բոլոր աշխատանքները կատարվում են նրա անդամների անձնական աշխատանքով, համաձայն ընդ-

հանուր ժողովի ընդունած ներքին կանոնադրության:

Գյուղատնտեսական աշխատանքների համար թույլատրվում է վարձով հրավիրել այնպիսի մարդիկ, վորոնք ունեն հատուկ գիտելիքներ և պատրաստություն (ագրոնոմներ, ինժեներներ, տեխնիկներ և նմանները):

Ժամանակավոր բանվորներ վարձել թույլատրվում է միմիայն բացառիկ դեպքերում, յերբ չտալ աշխատանքները չեն կարող կատարվել պահանջված ժամկետին միայն արտելի անդամների ուժերով՝ նրանց լրիվ բեռնվածության դեպքում, ինչպես և կառուցողական աշխատանքների համար:

13) Արտելում աշխատանքները բաշխում է վարչությունը համաձայն ներքին կանոնադրության: Արտելի անդամներից վոչոք չի կարող հրաժարվել նրան հանձնարարված աշխատանքից:

14) Արտելի անդամների աշխատանքը ճիշտ կազմակերպելու նպատակով սահմանվում է աշխատանքի առանձին տեսակների արտադրության և դնահատման նորմաներ, կատարվում է աշխատանքի քանակի և վորակի հաշվառում, գործադրվում է աշխատանքի դործարքային վճար և դործավարձի սիստեմ:

15) Արտելի անդամների աշխատանքը վարձատրվում է հետևյալ կարդով՝ տնտեսական տարվա ընթացքում արտելի անդամ-

ներին պարենային և այլ կարիքների համար ավանսով (նատուրայով կամ փողով) տրվում է վոչ ավելի քան աշխատանքի համար նրան հասնող դումարի 30 տոկոսը: Տնտեսական տարվա վերջին տեսնվում է աշխատանքի վարձատրության վերջնական հաշիվը:

Ծանոթություն.—Արտելի անդամների դրսի աշխատանքից վաստակած դումարներից հատկացումներ են կատարվում արտելի հանրային ֆոնդերին՝ վաստակի 3—10 տոկ., ընդ վորում, այդ սահմաններում հատկացումը սահմանվում է արտելի կամ կոլտնտեսական միության կողմից,

16) Արտելը նյութական ոգնություն է ցույց տալիս անաշխատունակ անդամներին, ինչպես և աշխատունակությունը ժամանակավորապես կորցրածներին: Այդ ոգնության չափը և պայմանները վորոշում է վարչությունը և հաստատում է ընդհանուր ժողովը՝ համաձայն արտելի տնտեսական հնարավորություններին, սակայն վոչ ավելի մի՛ջին աշխատավարձից:

8. ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

17) Արտելի բոլոր անդամները պարտավորվում են յենթարկվել կանոնադրության պահանջներին և ընդհանուր ժողովի ու վարչության վորոշումներին, պահպանել ներքին կանոնադրությունը և ճշտիվ կատարել վարչության կողմից նրանց վրա դրած բոլոր

աշխատանքները, հասարակական պարտականությունները:

Աշխատասավարի և անփույթ վերաբերմունքը դեպի հանրային ինվենտարը և անասունները արտելը համարում է մի դավաճանություն կոլեկտիվացման գործին, գործնական ոգնություն թշնամի կուլակին: Դեպի հանրային գույքը ցուցաբերվող այդպիսի անտնտեսավարի և անփույթ վերաբերմունքի համար, առանց հարգելի պատճառների աշխատանքի չգնալու, կարգապահության այլ խախտումների համար վարչությունը մեղավորներին յենթարկում է տույժի համաձայն ներքին կանոնադրության (որինակ՝ հանդիմանություն, նախազգուշացում, աշխատանքից ժամանակավոր հեռացում, տուգանք և այլն): Անուղղելի անդամների նկատմամբ արտելի վարչությունն ընդհանուր ժողովում հարց է դնում նրանց արտելի կազմից վտարելու մասին:

9. ԱՐՏԵԼԻ ԳՈՐԾԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

18) Արտելի գործերը կառավարում են անդամների ընդհանուր ժողովը և վարչությունը:

Յեթե արտելի անդամների փոքրաթիվ լինելու կամ դյուղերի ցրված լինելու պատճառով ընդհանուր ժողով դումարելը դժվարությունների յե հանդիպում, ընդհանուր ժողովը փոխարինվում է լիազորների ժողովով: Լիազորների ժողովի անդամները ընտրվում են առանձին դյուղերում նույն կոլտնտեսության պատկանող անդամների ժողովի կողմից:

19) Ընդհանուր ժողովը (կամ լիազորների ժողովը) հանդիսանում է արտելի կառավարման բարձրագույն որդանը, լուծում է արտելի գործունեության կարևորագույն հարցերը, ընտրում է վարչություն և վերրատուգիչ հանձնաժողով և հաստատում է նրանց աշխատանքին վերաբերյալ հրահանգները:

Ընդհանուր ժողովը (կամ լիազորների ժողովը) որինական է, յերբ ներկա յեն բոլոր անդամների առնվազը կեսը: Ընդհանուր ժողովի (կամ լիազորների ժողովի) վորոշումները ընդունվում են ձայների մեծամասնությամբ՝ բաց քվեարկությամբ:

20) Արտելի վարչությունն ընտրվում է մի տարի ժամանակով, հանդիսանում է արտելի գործադիր որդանը և վարում է նրա բոլոր գործերը: Վարչությունը բաշխելով իր անդամների մեջ արտելի տնտեսության և արտադրության ղեկավարման պարտականությունները, վարչության համապատասխան անդամների վրա դնում է լիակատար պատասխանատվություն նրանց հանձնարարված գործի համար և տալիս է նրանց անհրաժեշտ իրավունքներ:

Վարչությունը պարտավոր է հաշվետվությունը կատարել կոլտնտեսական սիստեմի սահմանած ձևերով և կանոններով:

21) Վերստուգիչ հանձնաժողովը ստուգում է արտելի գործունեությունը, մասնավորապես կանոնադրության պահպանումը, արտադրական պլանի, պայմանագրերի և պարտականությունների կատարումը պետության առջև, ռեվիզիայի յե յենթարկում դրամարկղը, գույքը, փաստաթղթերը և հաշվետվությունը, իր յեզրակացություններն է տալիս տարեկան հաշվետվությունների մասին, տալիս է իր գործունեության հաշվետվությունն ընդհանուր ժողովին (կամ լիազորների ժողովին):

10. ՓՈԽՀԱՄԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՍԻՍՏԵՄԻ ՀԵՏ

22) Արտելը մտնում է վորպես անդամ... կոլտնտեսական միության մեջ, իր աշխատանքը կատարում է նրա անմիջական ղեկավարությամբ:

Իր արտադրական պլանի հիման վրա արտելը.. կոլտնտեսական միության հետ կնքում է կոնտրակտացիայի պայմանագիր, վորով սահմանվում են արտելի պարտավորությունները՝ իր արտադրությունը կազմակերպելու և ապրանքային ամբողջ արտադրանքը պլանային կարգով պետությանն ու կոոպերացիային հանձնելու մասին, ինչպես և կոլտնտեսական միության և պետական ու կոոպերատիվ այլ որգանների պարտավորությունները՝ արտելին արտադրության միջոցներ և սպառման առարկաներ հայթայթելու, վարկային ոգնություն և ագրոտեխնիկական սպասարկում կատարելու առպարիզում:

Գինը 1 կոպեկ *(1 մանաթ)*